

PRAKSA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Pripremili:

Akademik prof. dr. Miodrag N. Simović
sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i
redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci

Prof. dr. Vladimir M. Simović
tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine

PRAVO NA LIČNU SLOBODU I BEZBJEDNOST

Postoji kršenje prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) i stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su redovni sudovi propustili da navedu konkretne okolnosti koje opravdavaju zaključak da bi puštanje apelanta na slobodu rezultiralo vanrednim okolnostima usljed stvarne (ne apstraktne) prijetnje narušavanju javnog reda u smislu odredaba iz člana 197. stav 1. tačka g) Zakona o krivičnom postupku.

Iz obrazloženja:

Apelant je osporio rješenja o produženju pritvora koja su donesena nakon potvrđivanja optužnice, odnosno nakon izricanja prvostepene presude, a iz osnova člana 197. stav 1 tačka g) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 53/12). U tom smislu, Ustavni sud mora najprije da

navede da je Odlukom Ustavnog suda AP 2886/17 od 11. oktobra 2017. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) utvrđena povreda apelantovog prava na ličnu slobodu i bezbjednost. U navedenoj odluci Ustavni sud je istakao (u tački 45): „Dovodeći navedene stavove u vezu s činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud, prije svega, primjećuje da domaće zakonodavstvo priznaje pojam narušavanja javnog reda kao neposrednu posljedicu nekog krivičnog djela. Dalje, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi prilikom ispitivanja postojanja posebnog pritvorskog razloga iz člana 197. stav 1. tačka g) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske ukazali na visinu propisane kazne zatvora za predmetno krivično djelo (kao objektivnog uslova za postojanje tog pritvorskog razloga), na način izvršenja krivičnog djela, njegove posljedice po oštećenju, te na činjenicu da apelant i oštećena, kao i njihove porodice, rodbina i prijatelji žive u Banjoj Luci, pa da između njih može doći do pojačanih tenzija koje mogu rezultirati narušavanjem javnog reda.“

U tački 47. navedene odluke, a nakon što je ispitao standarde organa Evropske konvencije, Ustavni sud je zaključio: „U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da redovni sudovi nisu ni jednim argumentom ukazali da postoji stvarna prijetnja narušavanju javnog reda u smislu navedenih stavova Evropskog i Ustavnog suda, već su iznijeli samo pretpostavku da bi puštanje apelanta na slobodu predstavljalo stvarnu opasnost za narušavanje javnog reda pri čemu su propustili da utvrde postojanje navedenih okolnosti u vremenu relevantnom za određivanje pritvora i pri čemu nisu naveli kojim radnjama i dešavanjima će se odigrati narušavanje javnog reda i mira. Samim tim, prema stavu Ustavnog suda, u potpunosti je izostala analiza okolnosti relevantnih za konkretnu situaciju u pogledu postojanja stvarne prijetnje za narušavanje javnog reda, budući da sama pretpostavka da će, zbog činjenice da apelant i oštećena, kao i njihove porodice, rodbina i prijatelji žive u Banjoj Luci, doći do narušavanja javnog reda sama po sebi nije dovoljna za određivanje pritvora iz ovog pritvorskog razloga.“ Slijedom navedenog, Ustavni sud je zaključio da su osnovani apelantovi navodi da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) i stav 3. Evropske konvencije u odnosu na zaključak redovnih sudova da su se stekli i razlozi za određivanje pritvora iz člana 197. stav 1. tačka g) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske.

Imajući u vidu navedenu odluku Ustavnog suda AP 2886/17, te da je nakon rješenja koje je osporeno apelacijom u navedenom predmetu AP 2886/17, u kojoj je utvrđena povreda, redovni sud u kontinuitetu dva puta produžio protvor apelantu pozivajući se na isti osnov (član 197. stav 1. tačka g) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske), dajući identične razloge, Ustavni sud nalazi da je osporenim rješenjima u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantovo pravo garantovano članom II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 5. Evropske konvencije, odnosno da rješenja ne sadrže valjane i jasne razloge, tj. analizu okolnosti relevantnu za konkretnu situaciju u pogledu postojanja stvarne prijetnje za narušavanje javnog reda, što je dovoljno da se utvrdi povreda, bez razmatranja apelantovih daljnjih navoda.

Najzad, Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi usvojio stav da, s obzirom na temporalni karakter rješenja o određivanju, odnosno produžavanju mjere pritvora, u situaciji kada utvrdi da je lišavanje slobode apelanata po osporenoj odluci redovnog suda rezultiralo povredom prava na ličnu slobodu i bezbjednost, ali da je u trenutku donošenja odluke Ustavnog suda lišavanje slobode prema osporenim odlukama isteklo, dovoljno da utvrdi povredu ustavnog prava i ukaže na učinjene propuste u postupku određivanja mjere pritvora (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4531/15 od 8. decembra 2015. godine, tač. 68 i 69 s referencama na relevantnu praksu Ustavnog suda, dostupna na www.ustavnisud.ba). Stoga, u konkretnom slučaju Ustavni sud utvrđuje samo deklaratornu povredu u odnosu na osporeno rješenje Vrhovnog suda. Međutim, imajući u vidu da je (apelacijom AP 4162/17) osporeno rješenje Vrhovnog suda koje je na snazi, Ustavni sud smatra da je potrebno da ukine rješenje i predmet vrati Vrhovnom sudu koji je dužan da po hitnom postupku, a najkasnije tri dana od dana dostavljanja ove odluke, donese novo rješenje poštujući standarde iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, kao što je navedeno u ovoj odluci. Ustavni sud zaključuje i da je navedena odluka dovoljna satisfakcija apelantu za utvrđenu povredu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 3808/17 od 15. novembra 2017. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Isplata duga i naknada štete

Postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada obrazloženja osporenih odluka ne sadrže jasna i precizna obrazloženja u pogledu relevantnih činjenica u konkretnom predmetu a osporene presude ukazuju i na proizvoljnu primjenu relevantnih propisa na apelantovu štetu. Takođe, predmetni postupak je ukupno trajao 11 godina, a taj period ne zadovoljava garancije prava na pravično suđenje u razumnom roku.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da su u konkretnom slučaju redovni sudovi odbili apelantov tužbeni zahtjev za isplatu duga i naknadu štete, dok je usvojen protivtužbeni zahtjev tuženog - protivtužioca, te apelant obavezan da tuženom - protivtužiocu isplati na ime duga određeni iznos. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je predmetni postupak bio vrlo složene prirode, budući da se radilo o dugotrajnijoj poslovnoj saradnji između apelanta i tuženog - protivtužioca tokom koje su oni zaključili 12 ugovora i šest aneksa na te ugovore, te je bilo neophodno utvrditi njihova međusobna potraživanja proizašla iz te poslovne saradnje. Kako bi navedeno bilo utvrđeno, u postupku su sprovedena dva vještačenja. Ocjenom sprovedenih vještačenja Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi u svojim odlukama prihvatili nalaz i mišljenje Ekonomskog instituta a.d. Banja Luka kao objektivan i stručan, dok suprotno tome, redovni sudovi nisu prihvatili nalaz i mišljenje Instituta ekonomskih nauka Banja Luka, smatrajući da postoje određene manjkavosti u pogledu navedenog nalaza. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je apelant u toku predmetnog postupka ukazivao na sukob interesa Ekonomskog instituta a.d. Banja Luka, smatrajući da je navedeni institut u povezanim odnosima sa Vladom Republike Srpske i „Elektroprivredom“ Republike Srpske kroz njihovu stalnu poslovnu saradnju, a što redovni sudovi u toku postupka nisu prihvatili, niti su prihvatili apelantov prijedlog da se odredi tzv. supervještačenje

budući da postoje dva nalaza koja protivrječe jedan drugom. Po mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi u odnosu na ove apelantove navode, kojima se jasno ukazuje na pristrasnost navedenog instituta u konkretnom predmetu, nisu dali dovoljno jasne i precizne razloge za zaključak u osporenim presudama da apelant nije dokazao da postoje okolnosti iz člana 357. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) za izuzeće/isključenje vještaka od obavljanja dužnosti vještaka u konkretnom predmetu.

Nadalje, u odnosu na zapisnik o usaglašavanju poslovnih knjiga apelanta i tuženog -protivtužioca, Ustavni sud primjećuje da, po mišljenju redovnih sudova, navedeni zapisnik nije nikada sproveden kod tuženog, te da se zbog toga ne može smatrati priznanjem duga sa pravnim posljedicama iz člana 387. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85, 46/85 i 57/89, „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04). S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da su navedeni zapisnik potpisala ovlaštena lica apelanta i tuženog -protivtužioca, kao i da je ovjeren pečatima parničnih stranaka. Takođe, redovni sudovi u predmetnom postupku nisu uzeli u obzir činjenicu da direktor tuženog - protivtužioca nije imao bilo kakvih primjedaba na navedeni zapisnik iz čega slijedi da se on saglasio sa tim zapisnikom. Pri tome, Ustavni sud zapaža da je navedeni zapisnik sačinjen na bazi vjerodostojne dokumentacije. Stoga, proizilazi da je proizvoljan zaključak redovnih sudova u pogledu navedenog zapisnika.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2021/14 od 6. jula 2017. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Zastarjelost pokretanja disciplinskog postupka

Postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su i Prvostepena i Drugostepena komisija, kao i Visoki sudski i tužilački savjet BiH, raspravljajući pitanje zastarjelosti pokretanja disciplinskog

postupka proizvoljno primijenili član 72. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom savjetu kojim je na jasan i nedvosmislen način određeno da rok zastarjelosti počinje teći od dana počinjenja prekršaja.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da je Prvostepena komisija apelantov prigovor zastarjelosti pokretanja disciplinskog postupka odbila kao neosnovan. Naime, Prvostepena komisija je ukazala na član 72. stav 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08), prema kojem se disciplinski postupak ne može pokrenuti protiv sudije po isteku više od pet godina od dana kada je navodni prekršaj počinjen. Nadalje, ukazano je da se apelantu stavlja na teret da je disciplinske prekršaje počinio u periodu od februara 2007. godine do 28. augusta 2013. godine, pa da nije došlo do zastarjelosti pokretanja disciplinskog postupka jer je postupak pokrenut podnošenjem disciplinske tužbe od 13. decembra 2013. godine. Takođe, Prvostepena disciplinska komisija je, primjenom analogije iz krivičnog prava, imala u vidu da se u konkretnom slučaju radi o trajnom disciplinskom prekršaju koji u svoje biće uključuje trajanje ili održavanje protivpravnog stanja nastalog radnjom počinjenja, odnosno da su stvoreno protivpravno stanje i njegovo daljnje održavanje obuhvaćeni bićem prekršajnog djela i postoje sve dok traje proizvedeno protivpravno stanje. Najzad, Ustavni sud zapaža da, iako je apelant tvrdnje o zastarjelosti iznosio i u žalbama o kojim je odlučivala Drugostepena komisija, kao i Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, ova tijela se o njima nisu izjašnjavala.

Ustavni sud zapaža da iz člana 72. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine proizlazi da je za računanje roka zastarjelosti mjerodavan dan kada je navodni prekršaj počinjen. Ustavni sud primjećuje da je apelant proglašen odgovornim za prekršaje iz člana 56. tač. 8. i 9. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine zato što je u svim pobrojanim predmetima propustio da izradi odluku u roku određenom Zakonom o krivičnom postupku Republike Srpske. Naime, u obrazloženju osporene prvostepene odluke izričito su za svaki od pobrojanih 11 predmeta

navedeni tačni datumi tokom 2007. godine do kada je apelant najkasnije bio dužan da izradi odluku, te da je od tako utvrđenih datuma u svakom od pobrojanih predmeta apelant propustio da to učini za više od pet godina.

S obzirom na to da je rok za pisanu izradu presude zakonom propisan, a da se apelantu stavlja na teret da je prekršaje počinio upravo propuštanjem ovako određenog roka, proizlazi da se vrijeme počinjenja prekršaja moglo vezati jedino za datum, odnosno datume do kada je apelant najkasnije trebao u pisanoj formi izraditi presudu. S obzirom na to da iz obrazloženja osporene odluke Prvostepene komisije proizlazi da se u svih 11 predmeta radi o datumima iz 2007. godine, a da je disciplinski postupak pokrenut tužbom od 13. decembra 2013. godine, proizlazi da je rok od pet godina od počinjenja prekršaja iz člana 72. stav 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine očigledno prekoračen.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 5231/14 od 30. novembra 2017. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Obrazloženje presude

Nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1, 2. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da su osporene presude zasnovane na dokazima na kojima se ne mogu zasnivati, odnosno da je došlo do proizvoljne primjene ili da su dovedene u pitanje garancije načela *in dubio pro reo* ili načelo jednakosti strana ili da postupak u cjelini nije bio pravičan.

Iz obrazloženja:

Apelant je osporio i način na koji je izvršen pretres porodične kuće, ističući relevantne odredbe Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07,

53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) po kojima nije postupljeno, te ukazujući da su i svi dokazi prikupljeni prilikom pretresa nezakoniti. Iako je apelant u apelaciji istakao da je cijelo vrijeme postupka prigovarao zakonitosti pretresa, ni iz priložene prvostepene, ni iz drugostepene presude ne proizlazi da je apelant pretres u toku postupka osporio na način kako to čini u apelaciji. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zapaža da apelant ne može s uspjehom ove navode iznositi prvi put pred Ustavnim sudom, a da prethodno nije dao šansu redovnom sudu da o tome odluči.

Suprotno apelantovim navodima, Ustavni sud nalazi da je redovni sud dao dovoljno jasnih razloga kako je i na osnovu kojih dokaza i utvrđenih činjenica utvrđena apelantova krivična odgovornost. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da ovakvim navođenjem, kako to apelant čini u apelaciji - da sud nije odgovorio na apelantove navode, bez dalje konkretizacije navoda, odnosno šta je apelant problematizirao, koji je zaključak suda (osim već ispitanih navoda o nezakonitosti dokaza) i šta su bili argumenti odbrane koji su od ključnog značaja za odlučivanje, a na koje se sud nije osvrnuo - ne mogu, sami po sebi, dovesti u pitanje ni zaključak redovnog suda, niti pitanje garancija prava na pravično suđenje. Iz obrazloženja presuda, Ustavni sud ne može da zaključi da je presuda u bilo kojem dijelu rezultat pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja (što i nije u nadležnosti Ustavnog suda da ispituje) ili prekoračenja optužnice. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ukazuje da je Sud BiH sve izvedene dokaze ocijenio pojedinačno i u međusobnoj vezi, te na osnovu brižljive i savjesne ocjene tih dokaza izveo zaključak da je apelant počinio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret na način kako je navedeno u izreci osporene presude, ne ostavljajući bilo kakve razumne sumnje u tom pogledu. Zbog toga, Ustavni sud smatra da nema mjesta apelantovim tvrdnjama o kršenju načela *in dubio pro reo*, odnosno zaključuje da su svi ovi apelantovi navodi neosnovani.

Dalje, s obzirom na to da je apelant posebno ukazao na povredu prava na jednakost strana u postupku, a ovaj navod se, u suštini, svodi na već ispitane navode jer, kako apelant navodi, sud nije s jednakom pažnjom ispitao i utvrdio i činjenice koje terete apelanta i one koje mu idu u korist, što opet dovodi u vezi s „nezakonitošću dokaza“ na

kojima je presuda bazirana, Ustavni sud primjećuje da ovi apelantovi navodi u okolnostima konkretnog slučaja, a nakon što je prethodno ispitaio da li je došlo do povrede prava na pravično suđenje i utvrdio da nije, ne mogu pokrenuti pitanje ravnopravnosti strana u postupku, odnosno povrede prava na odbranu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 860/15 od 11. oktobra 2017. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Zakonitost dokaza

Nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada sud u svojoj presudi u potpunosti opiše proces pojedinačne ocjene dokaza, te njihovog dovodenja u međusobnu vezu i izvođenja zaključka da je apelant počinio produženo krivično djelo za koje je proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora, pri čemu su navedeni detaljni i jasni razlozi u pogledu prihvatanja ili neprihvatanja pojedinih dokaza, uz jasno obrazloženje koje zadovoljava standarde pravičnog suđenja. Takođe, nema povrede navedenog prava kada sud povodom vanrednog pravnog lijeka navede jasne razloge zbog kojih taj pravni lijek nije osnovan iz kog razloga je odbijen.

Iz obrazloženja:

Imajući u vidu navedene principe, kao i činjenicu da apelant u konkretnom slučaju ne dovodi u pitanje zakonitost sprovedenih dokaza, nego način na koji je Vrhovni sud ocijenio navedene dokaze i, na osnovu toga, primijenio materijalno pravo, Ustavni sud smatra da razlozi koje je Vrhovni sud naveo u pravnosnažnoj presudi koji su ga opredijelili da donese osporenu odluku ne dovode u sumnju odluku suda o apelantovoj krivičnoj odgovornosti, niti se iz bilo čega može zaključiti da je neka činjenica ostala nerazjašnjena i da je, stoga, materijalno pravo pogrešno primijenjeno. Osim toga, iako apelant ne dovodi u pitanje zakonitost pribavljanja dokaza, ali dovodi u pitanje način

njihove ocjene, Ustavni sud napominje da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, ni prihvatanje nezakonito dobijenih dokaza ne predstavlja samo po sebi kršenje člana 6. Evropske konvencije. Naime, Evropski sud je u predmetu *Schenk protiv Švajcarske* ustanovio da to može dovesti do nepravdičnosti, zavisno od činjenica konkretnog predmeta (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Schenk protiv Švajcarske*, presuda od 12. jula 1988. godine, broj predstavke 1086/84, Serija A-140, stav 49), ali je u ovoj odluci Evropski sud usvojio stanovište da član 6. Evropske konvencije ne sadrži niti jedno pravilo koje reguliše pitanje prihvatljivosti dokaza, nego da je to pitanje u isključivoj nadležnosti domaćeg zakonodavstva. Prema navedenom, prihvatanje nezakonitih dokaza ne znači samo po sebi povredu člana 6. Evropske konvencije, da Evropski sud ispituje postupak kao cjelinu, odnosno da li su sudovi korišćenjem tog nezakonitog dokaza lice lišili prava na pravično suđenje, te da se posebno ocjenjuje da li je taj nezakoniti dokaz bio jedini dokaz na kojem su sudovi zasnovali svoju odluku.

Imajući u vidu sve navedeno, kao i okolnost da apelantu ni na koji način nije bilo uskraćeno pravo da sprovodi svoje dokaze, da je tokom postupka imao svog branioca, te da osporena presuda nije zasnovana jedino i isključivo na presudama Višeg suda u Beogradu, čiji je način ocjene (a ne zakonitost njihovog pribavljanja) apelant doveo u pitanje, već na obimnoj dokaznoj građi čije se neposredno izvođenje odvijalo na glavnom pretresu pred sudom koji je donio osporenu presudu, Ustavni sud smatra da su neosnovani apelantovi navodi u odnosu na ovaj aspekt prava na pravično suđenje.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 1660/14 od 28. septembra 2017. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Ocjena dokaza i načelo *in dubio pro reo*

Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda budući da su redovni sudovi za svoje odluke dali detaljno, jasno i argumentovano obrazloženje u pogledu izvedenih dokaza i njihove pravne

valjanosti, a iz obrazloženja osporenih presuda ne proizlazi ništa što bi ukazivalo da su redovni sudovi imali sumnju u pogledu postojanja bilo koje činjenice koja čini obilježje krivinog djela koje je apelantici stavljeno na teret, pa da bi tu sumnju rješavali presudom na način koji je povoljniji za apelanticu.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud napominje da član 6 Evropske konvencije garantuje pravo na pravično suđenje, ali ne postavlja bilo kakva pravila o prihvatljivosti dokaza. To je prvenstveno pitanje koje se reguliše domaćim zakonodavstvom (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Schenk protiv Švajcarske*, 12. juli 1988. godine, st. 45-46, Serija A broj 140, i *Teixeira de Castro protiv Portugala*, 9. juni 1998. godine, stav 34, Izvještaji 1998-IV). Zbog toga, kao stvar načela, Evropski sud smatra da njegova uloga nije da utvrđuje da li određena vrsta dokaza – primjerice dokazi koji su pribavljeni nezakonito u smislu domaćeg prava, mogu biti prihvatljivi ili, upravo, da li je aplikant kriv ili ne. U tom smislu, pitanje na koje se mora odgovoriti jeste da li je postupak kao cjelina, uključujući i način na koji su dokazi pribavljeni, bio pravičan. Ovo uključuje ispitivanje „nezakonitosti“ koja je u pitanju, i, tamo gdje je u pitanju povreda drugih prava iz Konvencije, priroda utvrđene povrede (vidi, Evropski sud, *Bykov protiv Rusije* [GC], aplikacija broj 4378/02, stav 89, 10. mart 2009. godine i *Lee Davies protiv Belgije*, aplikacija broj 18704/05, stavak 41, 28. juli 2009. godine).

U pogledu apelantičinih navoda da joj je u predmetnom postupku povrijeđeno načelo *in dubio pro reo* iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije, Ustavni sud zapaža da apelantica ove navode ničim nije konkretizovala, ali iz navoda apelacije proizlazi da se navodi o kršenju načela presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo* vezuju isključivo za ocjenu dokaza. U vezi sa navedenim načelom, Ustavni sud ukazuje da sud mora pretpostaviti nevinost optuženog bez ikakvih preduvjerjenja i da ga može osuditi samo na temelju dokaza iznesenih tokom suđenja. Takođe, načelo pretpostavke nevinosti znači i da je teret dokazivanja isključivo na Tužilaštvu, te da, prema načelu *in dubio pro reo*, i najmanja sumnja u vezi s dokazom mora ići u prilog optuženom (vidi, Evropski sud, presuda *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, stav 77).

U konkretnom slučaju Ustavni sud ukazuje da su redovni sudovi sve izvedene dokaze ocijenili pojedinačno i u međusobnoj vezi, te na temelju brižljive i savjesne ocjene tih dokaza izveli zaključak da je apelantica počinila krivično djelo koje joj je stavljeno na teret na način kako je navedeno u izreci osporenih odluka, ne ostavljajući bilo kakve sumnje u tom pogledu. Zbog toga, Ustavni sud smatra da nema mjesta apelantičnim tvrdnjama o kršenju načela *in dubio pro reo*, jer iz osporene presude ne proizlazi ništa što bi ukazivalo da su redovni sudovi imali sumnju u pogledu postojanja bilo koje činjenice koja čini obilježje krivičnog djela koje je apelantici stavljeno na teret ili od koje zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, pa da bi tu sumnju rješavali presudom na način koji je povoljniji za apelanticu kao optuženu. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno načelo iz člana 6. stav 2. Evropske konvencije, pa je i u ovom dijelu apelacija neosnovana.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 3475/15 od 18. jula 2017. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST LIČNOSTI

Osporenim odlukama nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su redovni sudovi na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje primijenili relevantne odredbe materijalnog i procesnog prava na način koji ne ostavlja dojam proizvoljne ili pogrešne primjene prava. Nije prekršeno ni pravo na slobodu i sigurnost osobe iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 5. stav 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda koje je u okolnostima konkretnog slučaja dovedeno u kontekst s dužinom trajanja krivičnog postupka kao osnovom tužbenog zahtjeva za naknadu štete i ostalim aspektima prava na pravično suđenje, pa Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi u pogledu navodnog kršenja ovog prava neosnovani iz istih razloga koji su navedeni u vezi s pravom na

pravično suđenje. Ne postoji povreda prava iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda koja je u okolnostima konkretnog predmeta dovedena u vezu s identičnim navodima o povredi prava na pravično suđenje jer je apelant imao i koristio pravne lijekove, a činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama u apelantovu korist ni na koji način ne dovodi u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost.

Iz obrazloženja:

Proizlazi da je apelantov zahtjev za naknadu oba vida štete (materijalne i nematerijalne) konačnom presudom Vrhovnog suda odbijen na osnovu odredbe iz čl. 123. i 126. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 53/03, 73/05 i 19/06) jer apelant u postupku za naknadu štete koji je pokrenuo tužbom protiv tuženih nije dokazao da su tužene počinile protivpravne štetne radnje zbog kojih je za njega proizašla šteta. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu u granicama kako ga je apelant opredijelio, potom u granicama razloga navedenih u žalbi i reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava, naveli jasne i argumentovane razloge u vezi s neutemeljenošću apelantovog zahtjeva, primjenom odredaba materijalnog i procesnog prava. Stoga, Ustavni sud smatra da u osporenim odlukama nema ničega što bi ukazivalo na proizvoljnost u primjeni materijalnog ili procesnog prava, te smatra da data obrazloženja u cijelosti zadovoljavaju zahtjev prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ustavni sud podsjeća da je u konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom presuda Vrhovnog suda kojom je odlučeno o apelantovom građanskopravnom zahtjevu za naknadu štete proisteklom iz neutemeljenog lišenja slobode. Stoga, Ustavni sud ne može ocjenjivati dužinu trajanja krivičnog postupka pred Haškim tribunalom na kojem je apelant utemeljio svoj tužbeni zahtjev za naknadu štete, pa Ustavni sud ove navode smatra neosnovanim. Osim toga, navodi o kršenju ovog prava takođe su dovedeni u kontekst pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, proizvoljne primjene materijalnog prava, ocjenom

dokaza i nedostatkom obrazloženja, što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke u okviru razmatranja prava na pravično suđenje.

U vezi s apelantovim navodima o kršenju prava na učinkovit pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da ova odredba ima supsidijarni karakter i da se primjenjuje samo u vezi s drugim pravom zaštićenim Evropskom konvencijom. Iako apelant nije eksplicitno naveo u odnosu na koje pravo mu je navodno uskraćeno pravo na učinkovit pravni lijek, proizlazi da se ovi navodi odnose na pravo na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant imao i koristio mogućnost zakonom propisanih pravnih lijekova u predmetnom parničnom postupku (podnošenje tužbe, žalbe i revizije). Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama u apelantovu korist, ni na koji način ne dovodi u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost, niti na bilo koji način pokreće pitanja prema članu 13. Evropske konvencije.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 998/15 od 25. oktobra 2017. godine)

PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

Postoji povreda prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su redovni sudovi, propuštajući da ocijene da li je u okolnostima konkretnog slučaja postojao legitimni interes da se društvena zajednica obavijesti o nepravilnostima u poslovanju pravnog lica kojim je u relevantnom periodu u svojstvu predsjednika Upravnog odbora rukovodio tužilac, protiv kojeg je nesporno bio pokrenut krivični postupak, te da sporno izražavanje dovedu u širi kontekst i kontekst relevantnih odredaba Zakona o zaštiti od klevete, dakle, onih koje propisuju odgovornost za klevetu i onih koje propisuju izuzetke od ove odgovornosti, standardima uspostavljenim u odredbi člana 10. Evropske konvencije, prekoračili granice „slobodne procjene“ koju, u smislu navedene odredbe, apelanti uživaju, što je rezultiralo miješenjem u pravo apelanata na slobodu izraža-

vanja, koje u okolnostima konkretnog slučaja nije bilo nužno u demokratskom društvu.

Iz obrazloženja:

Za Ustavni sud se, imajući u vidu specifičnost postupka radi naknade štete učinjene klevetom, postavlja pitanje da li je princip o teretu dokazivanja kao opšti princip parničnog postupka na kom su redovni sudovi zasnovali svoje odluke jedino i isključivo primjenjiv i u vezi s kojim okolnostima (ne/istinitosti tvrdnji, postojanja svijesti, standarda postupanja u dobroj vjeri) ili, nasuprot tome, redovni sudovi koji odlučuju o suprotstavljenim pravima (tužioca i apelanata) o takvom zahtjevu imaju obavezu da ocijene sve relevantne faktore koji se tiču konkretnog slučaja? Naime, iz prakse Evropskog suda za ljudska prava, koju slijedi Ustavni sud, proizilazi cijeli dijapazon faktora koji mogu da budu relevantni prilikom odmjeravanja prava i interesa pri odlučivanju o potencijalno suprotstavljenim pravima (pravu na ugled i pravu na slobodu izražavanja) koji u vezi sa objavljenom informacijom obuhvataju: ne/postojanje javnog interesa, sadržina, oblik i posljedice objavljivanja, ne/postojanje standarda postupanja „u dobroj vjeri“, način pribavljanja informacije i niz drugih faktora koji u okolnostima svakog pojedinog slučaja mogu da budu vrlo važni, imajući pri tome u vidu da svaki izuzetak koji ograničava pravo na slobodu izražavanja - mora da bude uvjerljivo utvrđen i obrazložen.

Ustavni sud uočava da redovni sudovi pri donošenju osporenih odluka nisu obavili odgovarajuću analizu relevantnih faktora i materijalnih odredaba iz člana 5. st. 2. i 3. Zakona o zaštiti od klevete („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 37/01) kojima je propisana odgovornost za klevetu i izuzeci od ove odgovornosti u članu 6. Zakona o zaštiti od klevete kao *lex specialis* u odnosu na druge zakone. Navedenim odredbama je, između ostalog, propisano da odgovornost postoji ako su neistine činjenice iznesene namjerno ili usljed nepažnje (postojanje svijesti), odnosno da ova odgovornost ne postoji ako je izražavanje, u suštini, istinito i razumno. Pri tome su potpuno zanemarene okolnosti koje se odnose na status tužioca, sferu njegovog djelovanja u relevantnom periodu, kao i nespornu činjenicu iz koje proizilazi da je optužnica protiv tužioca u relevantnom periodu (u vri-

jeme objavljivanja) bila podignuta i potvrđena zbog sumnje u krivično djelo nesavjestan rad u službi, dakle zbog djelovanja u društvenoj sferi (rukovodilac pravnog lica), koja je naknadno povučena (godinu dana od objavljivanja spornog teksta).

Ustavni sud nije mogao da ocijeni da su se redovni sudovi pri evidentnoj potrebi koja dopušta pokretanje pitanja o eventualnim nepravilnostima u poslovanju pravnog lica koje bi mogle da prouzrokuju štetu za to pravno lice (zbog čega se protiv tužioca vodio krivični postupak) uopšte bavili spornim izražavanjem u vezi s kriterijumima uspostavljenim u materijalnim odredbama Zakona o zaštiti od klevete i standardima uspostavljenim u članu 10. Evropske konvencije (status tužioca, javni interes, prihvatljiva kritika ...). Naime, redovni sudovi su tvrdnje tužioca, pa, prema tome, i osnov tužbenog zahtjeva za naknadu štete učinjene klevetom prihvatili isključivo zbog toga što apelanti ponuđenim i izvedenim dokazima (iskazima svjedoka koji nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima) nisu dokazali istinitost tvrdnji iznesenih u spornom novinskom tekstu - iz čega je proizašao zaključak o njihovoj očiglednoj neistinitosti, odnosno učinjenoj kleveti.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 2501/15 od 6. decembra 2017. godine)

PRAVO NA IMOVINU

Mjere osiguranja

Nije došlo do povrede apelantovog prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda budući da je apelantu pravo raspolaganja imovinom ograničeno na osnovu zakona, u javnom interesu i da je to ograničavanje proporcionalno zakonitom cilju kome se teži.

Iz obrazloženja:

Odgovarajući na pitanje da li je miješanje u apelantovu imovinu bilo u skladu sa zakonom i u javnom interesu, Ustavni sud primjećuje da su osporena rješenja donijeta u skladu s relevantnim odredbama

Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 53/03, 73/05 i 19/06). Naime, Ustavni sud prvenstveno zapaža da su se redovni sudovi pozvali na odredbe člana 269. st. 1. i 2. u vezi sa članom 271. stav 1. tačka 1. ovog zakona, a kojima su propisani uslovi pod kojima se mjera osiguranja može odrediti. Pri tome, Ustavni sud ističe da su sudovi utvrdili da je u konkretnom slučaju predlagač mjere osiguranja učinio vjerovatnim postojanje potraživanja, kao i da postoji opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja (apelant) mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja, shodno članu 269. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku. Takođe, redovni sudovi su radi osiguranja novčanog potraživanja predlagača mjere osiguranja - apelantu odredili mjeru osiguranja propisanu članom 271. stav 1. tačka 1. Zakona o parničnom postupku. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da je miješanje u pravo na imovinu apelanta bilo u skladu sa zakonom i u javnom interesu.

U odnosu na pitanje da li je to miješanje bilo proporcionalno legitimnom cilju, Ustavni sud smatra da su osporene odluke, koje su u konkretnom slučaju osnov miješanja u apelantovu imovinu, proporcionalne cilju i svrsi, te da, stoga, na apelanta nije stavljen pretjeran teret, prvenstveno zbog toga što suštinski ne zadiru u obim korištenja te imovine (predmetna imovina nije oduzeta i dalje je u apelantovom posjedu), ali je, kako proizlazi iz osporenih rješenja, bilo neophodno da se donese privremena mjera, te privremeno (do naredne odluke suda) zabrani i onemogućí apelantu da imovinu otuđi ili da u zakup ili na bilo koji način optereti. U tom kontekstu, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se privremenom mjerom koja se isključivo odnosi na zabranu raspolaganja i otuđenja predmetne imovine - ne stavlja pretjerani pojedinačni teret na apelanta u poređenju s javnim interesom koji se želi ostvariti, a koji se u konkretnom slučaju ogleda u dosljednoj primjeni odredbi Zakona o parničnom postupku kojim je regulisan institut sudske mjere osiguranja u smislu izvjesnosti da će predlagač mjere osiguranja samo uz ispunjenje zakonom propisanih uslova moći izdejtstvovati osiguranje svog novčanog potraživanja. Budući da je, dakle, nesporno da je miješanje u apelantovu imovinu u skladu s načelom pravne sigurnosti, time je postignuta pravična ravnoteža između zahtjeva opšteg interesa zajednice i zahtjeva za zaštitu osnovnih prava pojedinaca, tj. apelanta.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 475/15 od 7. septembra 2017. godine)

PRAVO NA IMOVINU

Dužina trajanja istrage

Ne postoji povreda prava iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada apelanti kršenje tog prava u krivičnom postupku vezuju za dužinu trajanja istrage, ali kada je Ustavni sud zaključio da je miješanje u imovinu apelanta zakonito, proporcionalno i služi legitimnom cilju i na apelante nije stavljen nesrazmjeran teret.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju došlo do miješanja u imovinu apelanata s obzirom na to da su privremeno oduzeti predmeti vlasništvo apelanata, odnosno od ishoda krivičnog postupka, koji je u fazi istrage, zavisiće i dalja sudbina predmeta koji su oduzeti od apelanta. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da osporene odluke u svojoj suštini stoga potpadaju pod treće pravilo, odnosno da predstavljaju kontrolu nad upotrebom imovine u smislu drugog stava člana 1. Protokola broj 1. „koji daje pravo državi da usvoji one zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korištenje imovine u skladu sa opštim interesima“ (*mutatis mutandis*, presuda Evropskog suda za ljudska prava, *Air Canada protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 5. maja 1995. godine, st. 32-37, te *Arkuri i ostali protiv Italije*, odluka od 5. jula 2001. godine, predstavka broj 52024/99).

Odgovarajući na pitanje da li je miješanje u imovinu apelanata bilo u skladu sa zakonom i u javnom interesu, Ustavni sud primjećuje da su u pogledu poštovanja uslova iz drugog stava člana 1. Protokola broj 1. osporena rješenja donesena u skladu s relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13)

i Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15). Naime, Ustavni sud prvenstveno zapaža da ni apelanti ne osporavaju „zakonitost“, odnosno prihvataju da navedeni predmeti mogu biti oduzeti u skladu sa odredbama navedenih zakona. Međutim, ono što apelanti osporavaju jeste dužina trajanja postupka (istrage), odnosno navode činjenicu da je sud dužan da vodi postupak u skladu sa članom 13. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH, te je ne poštujući ovaj član sud odbio zahtjev apelanta za povrat privremeno oduzete imovine.

Ustavni sud podsjeća da i dužina trajanja postupka može uticati na njegovu „zakonitost“. Takođe, Ustavni sud ukazuje da je u krivičnim predmetima zahtjev za suđenje u razumnom roku kreiran s ciljem da se izbjegne da optužena osoba bude predugo u neizvjesnosti o svojoj sudbini (vidi, *Wemhoff protiv Njemačke*, presuda, 27. juna 1968. godine, zahtjev broj 2122/64, str. 21). Međutim, Ustavni sud mora da primjeti da dužina istrage nesporno utiče na pravo na imovinu apelanta (svi apelanti su u vrijeme podnošenja apelacije bili samo lica od kojih je oduzeta imovina). S druge strane, polazeći od osporenih rješenja i apelantovih navoda Ustavni sud takođe ukazuje na nekoliko veoma bitnih činjenica - sud ne rukovodi istragom, već postupkom, ako do njega dođe, tako da sud ne može uticati na trajanje istrage. Osim toga sud je u konkretnom predmetu u obrazloženju osporenih rješenja jasno naveo da je istraga u toku, a da tužilaštvo nalazi da je potrebno predmete zadržati, te je to u interesu postupka, te da će sud voditi računa o interesima osoba kod kojih su predmeti oduzeti. Nadalje, Ustavni sud primjećuje da je nesporno da istraga još uvijek traje (tako proizlazi iz odgovora Tužilaštva BiH i Suda BiH). Nadalje, Ustavni sud primjećuje određenu promjenu u odnosu na sam postupak koji se vodi i konkretne apelante, jer je jedan od apelanta sada osumnjičeni, dok su apelanti u momentu podnošenja apelacije bili samo lica od kojih su oduzeti predmeti.

Iz navedenog proizlazi da očigledno postoje okolnosti koji opravdavaju dužinu trajanja istrage u konkretnom predmetu (od dana oduzimanja predmeta apelantima), te je odbijanje zahtjeva da se vrati imovina apelantima osnovano, jer postoji osnov sumnje da se oduzeti

predmeti mogu dovesti u vezu sa krivičnim djelom zbog kojeg se postupak vodi, te samim tim mogu poslužiti kao dokaz u kasnijim fazama postupka. Takođe, Ustavni sud naglašava da se predmeti privremeno mogu oduzeti od počinioca krivičnog djela, ali i od trećih lica, ako se radi o predmetima koji se po zakonu imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku (član 74. stav 2. Krivičnog zakona BiH), pa je samo svojstvo apelanata u konkretnom predmetu nebitno (da li su osumnjičeni). Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom predmetu „zakonito“ miješanje u imovinu apelanta i ovakvo miješanje predviđeno relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku BiH i Krivičnog zakona BiH.

Odgovarajući dalje na pitanje da li je to miješanje bilo proporcionalno legitimnom cilju, Ustavni sud smatra da su osporene odluke, koje su u konkretnom slučaju osnov miješanja u imovinu apelanata, proporcionalne cilju i svrsi, te da stoga na apelante nije stavljen pretjeran teret prvenstveno zbog toga apelanti u suštini ne navode niti jedan razlog o kakvoj se imovini apelanta radi (u pitanju su auto dijelovi ali ništa dalje nije obrazloženo), čemu služe predmeti i ostalo iz čega bi Ustavni sud utvrdio „značaj“ te imovine za apelante. U tom kontekstu, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se odbijanjem zahtjeva apelanta da im se vrati imovina koja, u svakom slučaju „služi“ krivičnom postupku ne stavlja pretjerani pojedinačni teret na apelante u poređenju s javnim interesom koji se želi ostvariti (održavanje javnog reda i sprečavanje organizovanog kriminaliteta pogotovo u konkretnom slučaju za veoma ozbiljna i teška krivična djela za koja se postupak vodi), čime je postignuta pravična ravnoteža između zahtjeva opšteg interesa zajednice i zahtjeva za zaštitu osnovnih prava pojedinaca, te je nesporno da je ovo miješanje u imovinu apelanata u skladu s principom pravne sigurnosti.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP 5304/15 od 20. decembra 2017. godine)